

קבוצה 6: ד"ר אלה ריינר- לינגנס ובעלה קורט

אלה וקורט ריינר-לינגנס היו שניהם רופאים צעירים בווינה כשהנאצים סיפחו את ארצם לרייך השלישי. בשלב זה כבר הייתה לקורט היסטוריה ארוכה של התנגדות למשטר, שכן גדל בבית כזה - ביתה של משפחה קתולית, מיעוט בתוך הרוב הפרוטסטנטי הגרמני. קורט ואביו, שהיה מפקד משטרה בקלן שבגרמניה, השתייכו למפלגת צנטרום, מפלגה קתולית שנודעה בהתנגדותה לנאציזם ולרעיונותיו, ובשל כך נרדפו. המצב היה קשה עד כדי כך שקורט נאלץ לעבור לאוסטריה כדי להשלים את לימודי הרפואה, לאחר שבגרמניה אסרו עליו הרשויות הנאציות להמשיך בלימודיו בגלל פעילותו האנטי-פשיסטית כסטודנט.

אלה הייתה וינאית מלידה, בחורה מוכשרת במיוחד שסיימה לימודי דוקטורט במשפטים ורק אז פנתה להשלים גם את לימודי הרפואה שלה. כבר עם סיפוחה של אוסטריה החלה לעזור ליהודים. בזמן מאורעות ליל הבדולח הסתירה בחדרה עשרה יהודים. מאוחר יותר הסכימו להסתיר יהודייה צעירה ושמה אריקה פלדן. כאשר חלתה אריקה ונזקקה לניתוח, נתנה לה העוזרת של בני הזוג את תעודת הזיהוי שלה, ופלדן זכתה לניתוח בשנים שיהודי אוסטריה היו מחוץ לחוק ובוודאי רחוקים מזכאות לניתוח בבית חולים.

ביתם של אלה וקורט היה פתוח לחברים ולמכרים יהודים, ומקצת היהודים שהגיעו לביתם השאירו בידיהם חפצים בעלי ערך על מנת שלא יישדדו מהם. הם סייעו בדרכים רבות, בביתם פנימה, כשחיהם וחיי בנם הקטן חשופים לפגיעה. הם ליוו יהודים לגבול בניסיונות בריחה ושמרו על חפציהם.

גורלם של אלה וקורט נקבע על ידי הלשנה. ב-13 באוקטובר 1942 נעצרו על ידי הגסטאפו. את קורט שלחו הגרמנים ליחידה צבאית שאנשיה נשלחו לחזית הרוסית בתור עונש על פשעים שונים. שם, בחזית הרוסית, נפצע קורט באורח אנוש. את אלה שלחו הגרמנים לאושוויץ, והיא נאלצה להיפרד מבנה הקטן. אלה הוצבה כרופאה של האסירים במחנה ובמסגרת זו עלה בידה להציל כמה יהודים מרצח בתאי הגזים. מאסרה אמור היה להסתיים וההכרעה האישית שלה להמשיך בפעולות העזרה שינתה מהלך זה. לקראת סוף המלחמה נשלחה בצעדת מוות למחנה דכאו שבגרמניה.

אלה הצליחה לשרוד את האימה הנאצית ולחזור ולעמוד מול בנה הקטן כאם וכאדם כפי שייחלה.

מתוך עדותה של אלה ריינר-לינגנס

רוב הזמן יכולנו רק להביט בחוסר אונים בזמן שהתבצעו הסלקציות. אך הייתה פעם אחת שהצלחתי להתערב. כמה ימים קודם לכן נקראתי למחלקה הפוליטית... החולה הייתה גברת ליימן מפרנקפורט. מסוף אוגוסט 1943 ועד פברואר 1944 התבצעו הסלקציות מדי ארבעה שבועות לא רק באגף החולים, אלא בכל המחנה. 500 עד 1000 נשים נבחרו בכל פעם והייתי בטוחה שגברת ליימן תהיה בין הקרבנות. הלכתי לראות אותה ומצאתי שהיא אכן נבחרה בסלקציה. היא הייתה מדוכאת מאוד, רעדה מפחד וייאוש ואחזה בידי בחוזקה. "עזרי לי" היא התחננה שוב ושוב...

רופא המחנה אמר לי זמן לא רב קודם לכן שעליי להיות זהירה מאוד שלא לעשות טעויות, מכיוון ששחרורי היה צפוי בתוך מספר שבועות. התערבות מצדי, בתור גרמנית ארית,

לטובת האישה הזו, הייתה מכעיסה את הוואפן ס"ס ומסכנת את שחרורי. רק מי שהיה במחנה ריכוז מבלי לדעת כמה זמן יימשך המאסר יכול להבין את המשמעות של רסיס תקווה לחירות. בני היחיד היה בן שלוש כאשר הופרדנו. רק הורה לילדים יכול להבין את עוצמת הגעגועים של אם לבנה. בודדה וכואבת צעדתי הלך ושוב בשביל ההוא במחנה בדמדומי אותו יום חורפי. מבנים אפורים, מגדלי שמירה וגדרות מחושמלות נמתחו אל האופק - מראה מכוער ומייאש. עמדתי להשתחרר מהמקום הזה ומהזיכרונות האיומים שלו, ועכשיו התבקשתי לסכן הכל ולהפוך את עצמי לדמות לא אהודה למענה של גברת ליימן, שהייתה למעשה זרה לי.

הזמן היה מועט, והייתי חייבת לקבל החלטה אם לעשות משהו. בעיני רוחי ראיתי את בני הקטן ושמעתי את קולו המתוק כאשר נפרדתי ממנו, כשכרך את זרועותיו הקטנות סביבי והתחנן "אימא, בבקשה אל תעזבי אותי"...

ואז ראיתי את עיני האישה הצעירה שהביטה בי בתחנונים כאשר אמרה לי "אני כל כך שמחה לדבר עם גרמנייה". התחולל בתוכי מאבק בין רצוני העז להשתחרר לבין הרחמים שחשתי כלפי האישה הזאת. תחושת המחויבות להציל חיים, הן כרופאה והן כאדם, נאבקה עם המחויבות שלי כאם לשרוד למען בנה, מכיוון שכל יום נוסף במחנה נשא בחובו סכנת מוות. איש לא יכול להגיד שהפתרון היה ברור וחד משמעי. הייתי קרועה ולא הצלחתי להגיע להחלטה.

עלתה בי תובנה. הייתה לי הזכות לטעון שחיי וחיייו של בני חשובים יותר מחייו של זר. אך זה לא היה מה שעמד על הפרק. אם הייתי נכשלת, כלומר מאפשרת את המוות של האדם שיכולתי אולי להציל, רק מפני שאני עצמי הייתי בסכנה, הייתי עושה את אותה השגיאה שביצע כל העם הגרמני... האנשים שהורו וביצעו את הפשעים הנוראים הללו לא היו רבים, אך רבים לאין שיעור אפשרו להם להתבצע, מפני שלא היה להם האומץ למנוע אותם. הם נסוגו בטענה כי "אין שום דבר שאנחנו יכולים לעשות" גם במקרים שניתן היה לעשות משהו. אם הייתי מפנה את גבי, מתוך הפחד להישאר זמן נוסף במחנה, לא הייתי שונה מכל הגרמנים האחרים שהיו חופשיים והסתכלו בפסיביות מתוך חשש שיאסרו אותם וישלחו אותם למחנה ריכוז. במקרה כזה הס"ס היו מצליחים "לחנך" אותי, כפי שאנשי הגסטאפו ששלחו אותי למחנה אהבו לומר. משמעות הדבר הייתה שכל מה שהקרבתי היה לחינם ומלכתחילה יכולתי להישאר בביתי. הרגש שהתעורר בי לא היה רחמים או חובה, אלא שנאה למשטר שרצה לדכא אותי ולגזול ממני את כבודי. בלבי אמרתי לבני:

"בני, תיאלץ אולי לחכות עוד מעט לאמך, אך כשתשוב אליך, היא תהיה מסוגלת להישיר מבט לעיניך ואתה לא תצטרך להתבייש ששפת אמך היא גרמנית".

פניתי והלכתי, אם כן, לכיוון המחלקה הפוליטית במחנה הנשים...

- מהי המוטיבציה למעשה ההצלה של אלה וקורט ריינר-לינגנס? אילו שאיפות להצלה מופיעות בקטע?
- במה הועסקה המצילה וכיצד סייע לה הדבר במעשה ההצלה?
- כתבו לפניכם לפי קטע זה את גילם המשוער של המצילים, את מעמדם ומצבם

שאלות לדיון

המשפחתי, השכלתם, השתייכותם הפוליטית וארץ מוצאם אם אלה מצוינים בכתוב או עולים ממנו. כיצד לדעתכם השפיעו אלה על המעשה?

■ האם ישנם אנשים אחרים מלבד המצילים העיקריים שנשאו את נטל ההצלה ביום-יום?

■ מהי מידת המסירות של המצילה לחיי האנשים שהצילה?

■ מהו מחיר העזרה וההצלה? עד כמה הייתה המצילה מודעת לסכנה?

■ אילו תחנות של בחירה אתם יכולים לזהות במהלך סיפורה של אלה ריינר-לינגנס?